

KONFERENCE A AKTIVITY GEOGRAFŮ

Třináctá historickogeografická konference na Albertově

Konec ledna je už tradičně termínem, kdy se odborníci z řady vědních disciplín z Česka i ze zahraničí setkávají na půdě Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy na Albertově. Stejně tak to bylo ve středu 25. ledna 2017, kdy se tam konala už třináctá historickogeografická konference tentokrát zaměřená na Periferie: krajinu (bez)naděje. Třináct bylo i diskuzních příspěvků rozdělených do čtyř tematických bloků. Třináctka se ukázala jako šťastné číslo, a tak se pod záštitou Výzkumného centra historické geografie, Přírodovědecké fakulty UK, České geografické společnosti a Historického ústavu AV ČR sešlo více jak sto účastníků, kteří měli také možnost navštívit posterovou sekci zaměřenou na různé pojetí periferií od těch městských, přes vnitřní periferie až po periferie v blízkosti státních hranic a také výstavu v předšálí Geografické knihovny, která je věnovaná Zlínu jako městu vzniklému v periferní poloze jihovýchodní Moravy, jeho bouřlivému rozvoji ovlivněnému především fenoménem firmy Baťa, přes socialistický Gottwaldov až po současnou metropoli Zlínského kraje. Výstava byla připravena především z materiálů vzniklých při příležitosti vydání 28. svazku Historického atlasu měst – Zlín a bude volně přístupná až do začátku dubna 2017.

Program konference zahájila ředitelka Historického ústavu Eva Semotanová společně s Pavlem Chromým, který spolu s Miroslavem Maradou zahájil i první blok přednášek zaměřený na teoreticko-metodologická východiska výzkumu s příspěvkem o proměnách konceptu periferie. Další dva příspěvky od slovenských kolegů byly věnovány dlouhodobému výzkumu dvou případových mikroregionů. Nejprve Vladimír Ira z pohledu geografie času zhodnotil dvacet pět let výzkumu vnitřní periferie středního Slovenska – obec Lom nad Rimavicou a poté Peter Chrastina seznámil přítomné s velmi zajímavou lokalitou Senváčlav v bezprostřední blízkosti dnešní Budapešti, která však kvůli rozporuplné minulosti zůstala výraznou periferií.

V druhém bloku věnovaném periferním regionům v různé měřítkové úrovni zazněl příspěvek Aleše Nováčka, který byl věnován zhodnocení populačního vývoje

na území dnešního Kraje Vysočina od poloviny 19. století až do současnosti. Poté vystoupila Eva Čermáková, která zpracovala lingvistické symboly v Adršpašsko-teplických skalách, především nápisy a grafické symboly, které tady zanechali turisté od 17. století až po období nedávno minulá. V následné diskuzi rezonovala především otázka uchování těchto často kontroverzních lingvistických symbolů a jejich vnímání v současnosti. Jiří Dvořák bohatě zdokumentoval vývoj Jihočeska a změnu jeho polohy od otevřeného regionu v období Rakouska-Uherska, přes meziválečnou periferii a snahy o její větší zapojení do regionálního systému až po rozporuplné dědictví socialistického období. Se zajímavým přístupem přišel Peter Mackovčín, který se zabýval budováním opevnění na Opavsku v roce 1938 z perspektivy změn v krajině i možností rozvoje daného regionu při státní hranici.

Odpolední část programu věnovanou městským periferiím zahájil František Musil, který se časově posunul do období vzniku měst a na několika příkladech (Kutná Hora, Jaroměř, nový Bydžov, Hradec Králové) dokumentoval svoji hypotézu o předměstské církevní správě těchto nově vzniklých center v počátcích jejich vývoje. Po něm představil Jiří Kupka přeměnu břehů řek, které tvořily většinou periferní území s mnoha vyloučenými aktivitami, v nábreží, které jsou často výkladní skříní města, dokladoval i procesy, které k těmto změnám vedly, stejně jako opětovnou degradaci těchto území na příkladu dnešního Smetanova nábreží a prostoru Rejdiště na břehu Vltavy v Praze. Tento blok byl zakončen příspěvkem Aleše Vyskočila a Zbyňka Svitáka, kteří se věnovali proměnám v území na okraji Brna na příkladu oblasti Křenové ulice, která za posledních dvě stě let prošla bouřlivým vývojem a několikerou změnou svojí funkce.

Poslední část programu konference byla věnována dědictví a paměti periferie. Byly v ní představeny různé způsoby uchovávání a rozpoznávání kulturně historických hodnot krajiny. Nejprve se Markéta Šantrůčková zamyslela nad rozdílným potenciálem periferií z hlediska míry zastoupení krajinných památkových zón v porovnání s neperiferními oblastmi. Romana Kmochová a Pavla Vrbová seznámily přítomné s náročnou rekonstrukcí krajiny určováním polohy při pořízení snímků především na okraji měst v první polovině 20. století. Posledním přednášejícím byl Ondřej Malina, který se zabývá určováním intenzity využívání krajiny prostřednictvím lidarového snímkování a jeho využitím především pro archeologický výzkum.

Na úplný závěr proběhla generální diskuze ke všem předneseným příspěvkům. Potěšitelná byla nejen široká tematická pestrost a účast odborníků z mnoha oborů, ale také množství podnětů, které se stanou jistě základem dalšího multidisciplinárního výzkumu. Ukázalo se, že periferie jsou většinou územím sice problematickým, ale zároveň s velkým potenciálem, zasluhující si zvýšenou pozornost, a tedy jsou spíše krajinou naděje. A nadějí hraničící s jistotou je i to, že se na konci ledna 2018 opět sejdeme na čtrnácté historickogeografické konferenci.

34. výroční konference fyzickogeografické sekce České geografické společnosti

Krajina (a příroda) je několik desítek tisíc let poznamenána a modelována přítomností lidí a jejich činností. Lidská civilizace výrazně zasahuje do uspořádání krajinného prostoru svou hospodářskou činností při využívání ekosystémových služeb (od pastevectví, zemědělství a lesnictví až po dnešní průmyslovou výrobu a rozsáhlou exploataci obnovitelných i neobnovitelných přírodních zdrojů), výstavbou a rozvojem sídel, dopravního zařízení (od lesních stezek až po dálnice, vysokorychlostní železnice a vodní cesty), vodohospodářských staveb a dalších, až po dnešní rekreační průmysl v krajině.

Přibližně ve stejném čase, ale stále na stejném místě, se ve dnech 8. a 9. února 2017 v aule Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity v Brně opět konalo tradiční (mezi)národní setkání geografů, krajinných ekologů a environmentalistů, a to již na 34. výroční konferenci fyzickogeografické sekce České geografické společnosti, tentokrát s názvem „Fyzická geografie – krajinná ekologie – udržitelný rozvoj“.

Cíl konference byl obsažen v jejím názvu – prezentovat především příspěvky týkající se výsledků fyzickogeografických a krajinněekologických výzkumů, předložit a prodiskutovat návrhy na inovace využití fyzické geografie v geografickém vzdělávání. Pozornost byla věnována jak využití fyzické geografie a krajinné ekologie při řešení otázek životního prostředí, v ochraně přírody a krajiny a v regionálním rozvoji, tak i teoretickým aspektům obou vědních disciplín a geografickému a environmentálnímu vzdělávání.

Program konference byl opět velmi pestrý a v prvním dni konání i bohatě navštívený (více na http://is.muni.cz/www/1060/45591868/program_FGK-Brno_2017.pdf), kdy v pěti programových blocích odeznělo 25 příspěvků českých a slovenských autorů, doprovázených inspirativní a bohatou diskuzí.

Šíře řešených témat a úloh v české i slovenské geografii, krajinné ekologii a geografickém vzdělávání bude dokumentována v pořadí již v 15. Fyzickogeografickém sborníku, který vyjde na konci roku 2017.

Všechny doposud vydané Fyzickogeografické sborníky jsou dostupné v elektronické podobě na webu <http://is.muni.cz/www/1060/50528429/>.

Vladimír Herber

Zpráva ze semináře Venkov 2017

První čtvrtek v měsíci únoru se již tradičně konal seminář Venkov 2017, letos výroční desátý ročník, pořádaný výzkumným centrem RURAL při katedře sociální geografie a regionálního rozvoje PřF UK. Dne 2. února 2017 zavítalo na Albertov

Panelisté odpoledního programu (zleva: V. Vytiska, A. Vaishar, M. Tratinová, J. Krist, P. Havel, R. Nikisher a I. Bičík). Foto: Dana Fialová.

přes sto účastníků z významných českých pracovišť zabývajících se venkovem, kteří reprezentovali akademické prostředí, místní akční skupiny, samosprávu a ústřední orgány státní správy. Na semináři v dopolední části vystoupili tři řečníci, odpolední část byla pojata inovativně formou panelové diskuze sedmi odborníků, což bylo pozitivně hodnocené a vysoce zajímavé. Další novinkou byla anglická prezentace zahraničního hosta. Letos poprvé nezazněly příspěvky doktorandů ani dalších členů výzkumného centra RURAL.

Moderátorem byl již tradičně vedoucí výzkumného centra RURAL Radim Perlín, který celý seminář zahájil, vzpomněl předešlou účast významných hostů a vzápětí předal slovo zahraniční přednášející Annett Steinführer z Institut für Ländliche Räume, Johann Heinrich von Thünen-Institut, Braunschweig v Německu, která představila příspěvek na téma „Socio-demographic changes in rural areas in Germany: impacts on service delivery and settlement structures“. Shrнула hlavní problémy a hlavní řešená témata rozvoje venkovského prostoru v Německu a zdůraznila významné strukturální rozdíly mezi původní východní a západní částí země a stejně tak upozornila na nové trendy a nové přístupy k rozvoji venkova.

Následovalo vystoupení Radima Perlína s příspěvkem „Aktéři na venkově a jejich sítě“, ve kterém nejprve uvedl vývoj přístupů k definici aktérů a jejich role při rozvoji komunity, a poté na příkladu hodnocení pozice zemědělců v Česku zpochybnil roli některých z nich při zapojení do komunitního rozvoje v obci.

Třetím hostem před polední přestávkou byl agrární analytik Petr Havel s příspěvkem „Rozvoj venkova a zemědělství ve světle legislativy EU“, který zdůraznil jednak problémy a důsledky společné zemědělské politiky EU, a jednak rozpory mezi cíli a nástroji uplatnění této politiky v Česku. Právě důraz na velkokapacitní zemědělskou výrobu, malé zohlednění environmentálních dopadů a snahu prosazovat moderní ekologické trendy jako je bionafta nebo alternativní zdroje energie vedou k tomu, že se na rozsáhlých a vnitřně nestrukturovaných zemědělských plochách pěstuje ve velkém řepka nebo kukuřice. Rozlehlá půda s těmito plodinami snadno podléhá jak vodní, tak i větrné erozi a nástroje státu na řešení známých problémů jsou i přes výrazné politické deklarace velmi chudé a neefektivní. Vystoupení Petra Havla vyvolalo bouřlivou diskuzi, která pokračovala ještě během přestávky na oběd.

Do panelové diskuze v odpolední části zasedli: Ivan Bičík (PřF UK), Antonín Vaishar (Mendelova univerzita v Brně), Petr Havel (agrární analytik), Marie Trantinová (Ústav zemědělské ekonomiky a informací), Jiří Krist (místopředseda NS MAS a člen MAS Opavsko), Vladimír Vytiska (starosta obce Únětice) a Richard Nikischer (MMR). Rozdílností působišť a zkušeností panelistů s rozvojem venkova a jeho problémů byla zajištěna různorodost názorů na diskuzní otázky. Diskuze se vedla v tématu problémů a silných stránek rozvoje venkova, identifikace klíčových hybatelů, role zemědělců v rozvoji venkova, změny volebního zákona a dopadů klimatických změn na venkov. Řečníci se shodli, že je nutné přistupovat k rozvoji venkova diferencovaně, že je nutné posílit roli lokálních představitelů při formování vlastních strategií rozvoje a umožnit jim více realizovat jejich konkrétní plány. To je do značné míry v rozporu s tím, jak se v současném programovacím období přistupuje k tvorbě strategií CLLD.

Konference i podesáté přispěla k často kladeným otázkám problematiky rozvoje venkova a ke koncentraci a setkání platformy odborníků, studentů, praktiků i nadšenců tohoto oboru. Příští rok se bude seminář Venkov konat tradičně první čtvrtek v únoru, tedy 1. února 2018.

Alžběta Vazačová

Konference Mapování | GIS | Rozvoj vol. 4

V pátek 11. listopadu 2016 se v olomoucké Pevnosti poznání konal čtvrtý ročník konference Mapování | GIS | Rozvoj, která se pomalu stává tradicí lákající do Olomouce zájemce nejen o rozvojové země, ale také o možnosti využití geografických informačních systémů (GIS) a mapování v těchto oblastech.

Letošní ročník, stejně jako ty předchozí, probíhal pod záštitou oborových organizací (České geografické společnosti, České asociace pro geoinformace a České

kartografické společnosti) a v rámci osvětových akcí GIS Day, Dny geografie či Týden vědy a techniky AV ČR.

Konference je koncipovaná jako série několika zvaných přednášek (30 minut), na které navazuje diskuze s účastníky. V prvním příspěvku představil Jan Böhm z organizace Lékaři bez hranic projekt Missing maps, který zapojuje širokou veřejnost do tvorby map na platformě OpenStreetMap. Mimo jiné ukázal, jak tyto mapy využívají Lékaři bez hranic v terénu. V druhém příspěvku Aleš Bláha ze společnosti CheckTerra prezentoval zkušenosti s mapováním v Tádžikistánu a s tvorbou geodat bez potřeb služeb geodetů.

Akademickou půdu na konferenci zastupovala mimo jiné Zdenka Burešová z Univerzity Palackého v Olomouci (UPOL) se svojí přednáškou o mediální geografii a využívání map v současném mediálním světě. Petr Šimáček (UPOL) nastínil možnosti využití mapování strachu na případové studii Jihlavy a konferenci zakončili Jiří Pánek s Vítem Pászto (oba UPOL) s ukázkami využití kite-mappingu ve výuce geografie a geoinformatiky.

Konference i letos přilákala především studenty, ale v hledišti nechyběli ani zástupci akademiků, firem či neziskových organizací. Celkem jich do Olomouce dorazilo 65. Příští ročník opět proběhne cca v polovině listopadu.

Jiří Pánek

Geografické diskuzní fórum v Pavlově 12. října 2016

Již pošesté se sešli v polovině října sociální a regionální geografové společně s krajinnými architekty, urbanisty a dalšími odborníky nad aktuálními problémy a výzvami, tentokrát to byla administrativní regionalizace, především poslední fáze reformy veřejné správy z počátku tisíciletí a identifikace starých struktur krajiny a jejich využití v územním plánování.

V tomto roce byla místem jejich setkání malebná vinařská obec Pavlov na břehu Novomlýnských nádrží pod zříceninou hradu Děvičky. Příjemné prostředí bylo kulisou jednání, které již tradičně organizačně zajišťovali kolegové z katedry geografie Univerzity Palackého v Olomouci a z Ekonomicko-správní fakulty Masarykovy univerzity v Brně. Dopolední program byl věnován zákulisí vymezování obvodů obcí s rozšířenou působností, které velmi živě přiblížil jeden z autorů návrhu Jaroslav Maryáš. V následné diskuzi rezonovaly otázky obecných principů administrativního členění i konkrétních případů nesouladů funkčních a administrativních případů jak na mikroregionální, tak na mezuregionální (krajské) úrovni, historických přístupů administrativní regionalizace nebo i zkušenosti s touto problematikou na Slovensku. Příkladem toho, že současné administrativní členění Česka se za patnáct let od posledních reforem stalo již běžně

akceptovaným, je i budování nové krajské regionální identity, patrné například v Kraji Vysočina.

Odpolední jednání bylo věnováno neformální diskuzi moderované Peterem Mackovčinem o strukturách krajiny, jejich zachycení v dobových dokumentech v průběhu několika posledních století a jak je lze na základě jejich studia a s kombinací moderních metod a terénního výzkumu sledovat lidské aktivity, které vedly k vytvoření dnešní kulturní krajiny. Velmi cenná byla konfrontace pohledů geografů s názory dalších odborníků na krajinu a konstatování možností využití charakteristik předindustriální krajiny, které se v ní stále odrážejí nejen pro její ochranu a obhospodařování, ale také pro potřeby územního plánování na krajské a nižší úrovni. Z diskuze vzešla celá řada podnětů a otázek, které neodezněly ani večer, kdy byl celý seminář zakončen příjemným společenským programem.

Tomáš Burda

Konference GIS Esri v ČR

Konference GIS Esri v ČR je největším oborovým setkáním geoinformatiků v České republice a již 25 let seznamuje účastníky s novinkami v oblasti GIS a s aktuálními projekty ve veřejném i privátním sektoru. Letošní 25. ročník konference se konal ve dnech 2. a 3. listopadu 2016. Již tradičně jej zahájil Ing. Petr Seidl, CSc., který předal ocenění za nasazení technologií GIS městu Jihlava. Hosty v hlavním bloku byli RNDr. Taťána Míková, RNDr. Radim Tolasz, Ph.D., (ČHMÚ, Česká televize), Mgr. Zdeněk Venera, Ph.D., (Česká geologická služba) a prof. Ing. Zdeněk Žalud, Ph.D., (Mendelova univerzita v Brně, Ústav výzkumu globální změny AV ČR, v. v. i.), kteří se věnovali tématu klimatické změny v ČR.

Odpolední blok zahájil Jack Dangermond, zakladatel a prezident společnosti Esri, s přednáškou věnovanou významu GIS v reálném světě, zachování udržitelného rozvoje a zapojení GIS při řešení problémů, kterým svět čelí. Tento vizionář, jenž stál u samého zrodu technologií GIS, v přednášce zdůraznil význam sdílení dat – investice, které byly vloženy do sběru a analýzy dat se mohou několikanásobně vrátit, pokud jsou tato data sdílena mezi organizacemi a všichni jsou schopni je využívat. Proto se velká část vývoje Esri zaměřuje na technologie webových map, které umožňují sdílet data prostřednictvím standardizovaných služeb a pracovat s nimi nejen v těžkých desktopových klientech, ale i na tabletech, smartphonech a ve webových prohlížečích.

Druhá část odpoledne byla již ve znamení technologií – byly představeny novinky ze světa ArcGIS a podvečerní workshop se věnoval vektorovým dlaždicím. Uživatelé přednášky zahájila sekce eGovernmentu a diváci mohli zhlédnout prezentace řečníků z Ministerstva vnitra, města Brna, Zeměměřického úřadu

Petr Seidl, Taťána Míková a Radim Tolasz diskutují o probíhající změně klimatu. Foto: ARCDATA PRAHA.

a přednášku zahraničního hosta z Esri Schweiz. Souběžný blok přednášek se zabýval GIS ve správě inženýrských sítí.

Čtvrtek patřil uživatelským přednáškám a praktickým workshopům. Tematické bloky se týkaly veřejné správy, rastrového GIS a využití GIS v dopravě. Hojně navštívený byl blok GIS ve vzdělávání a významnou pozornost si zasloužil blok věnovaný INSPIRE.

Opomenout nemůžeme ani předkonferenční seminář, kterého se zúčastnilo 68 posluchačů. Dozvěděli se v něm praktické informace k desktopové aplikaci ArcGIS Pro.

Nejen přednášky a workshopy byly součástí konference. Návštěvníci si mohli prohlédnout mapy v nejrůznějších velikostech a podobách. Vystaveny byly mapy a obrázky ze soutěže Barbary Petchenik, které zachycují pohled dětí na svět kolem nás. Rozsáhlá expozice šestnácti posterů Mezinárodní kartografické asociace představila roli map při zachování trvale udržitelného rozvoje společnosti a při řešení sociálních otázek. Výstava Kouzlo starých map pak návštěvníky zavedla daleko do historie kartografie.

Tradiční součástí konference jsou velkoformátové mapy. Letos byly na konferenci vystaveny mapa struktury území od Institutu plánování a rozvoje hl. m. Prahy, soubor meteorologických map od Vojenského geografického a hydrometeorologického úřadu a mapa národního parku Šumava od Správy NP Šumava, která se konference účastnila i výstavním stánkem.

Vedle papírových map jsou již samozřejmostí mapy webové. Věnovala se jim přehlídka internetových aplikací, které si návštěvníci mohli po celou dobu trvání konference zkusit na vyhrazených počítačích a na dotykové obrazovce na stánku společnosti AV MEDIA.

Otázkám počasí se nevěnoval pouze hlavní blok konference a velkoformátová mapa. Před budovou Kongresového centra bylo zpřístupněno armádní hydrometeorologické vozidlo Blesk, u kterého se návštěvníci mohli dozvědět detaily o práci vojenských meteorologů.

Odpovědi na technické otázky bylo možné nalézt na stánku technické podpory ARCDATA PRAHA buď prostřednictvím osobní konzultace se specialisty, nebo na letošní novince – tematických miniseminářích, které se zabývaly například sdílením dat, mobilními aplikacemi či aplikacemi ArcMap a ArcGIS Pro.

Již tradičně proběhla i soutěžní výstava posterů, kde o hlasy odborné poroty i návštěvníků soutěžilo 43 projektů. Odborná porota vybrala tři nejlepší poster a Cenu publika určili svým hlasem návštěvníci. Na prvním místě se umístil poster Digitální plán: Metropolitní plán jako informační systém kolektivu Institutu plánování a rozvoje hl. m. Prahy, autoři ze stejné organizace se umístili i na druhém místě s posterem Co nám říkají data mobilních operátorů o lidech v Praze a okolí a třetí byl pan Jan Miklín z Ostravské univerzity s posterem Využití GIS při mapování starých a solitérních stromů luhů Moravy a Dyje. Cenu publika získala Alena Vondráková z Univerzity Palackého v Olomouci za obsáhlý poster s názvem Map Design – Tips & Tricks.

Podrobný seznam přednášek, sborník konference a další materiály je možné stáhnout na webových stránkách www.arcdata.cz. Na Youtube kanálu ArcdataPrahaTV je pak možné zhlédnout přednášky z hlavního bloku a vybrané přednášky z tematické sekce Veřejná správa. Fotografie z konference si můžete prohlédnout na facebookových stránkách ARCDATA PRAHA, které jsou veřejně přístupné.

V roce 2017 se Konference GIS Esri v ČR bude konat ve dnech 8. a 9. listopadu, poznamenejte si proto tento termín do kalendáře. Srdečně se těšíme na shledanou.

Jan Souček

Mezinárodní workshop k rizikům připravil Ústav geoniky AV ČR

V rámci „Strategie AV21 – Špičkový výzkum ve veřejném zájmu“, jedné z nejaktuálnějších aktivit Akademie České republiky, uspořádal Ústav geoniky AV ČR, v. v. i., Ostrava a jeho pobočka v Brně setkání odborníků řady nejen geografických oborů. Posuzování rizik v území a pomoc geografických disciplín při řešení naléhavých situací se stává tak řečeno denním chlebem geografie, ať již jde o jevy a události přírodní, hospodářské, sociální i politické. Vedle ryze krizových situací, vyvolávají

znepokojení odborníků i rizika spojená s extrémní nejistotou v budoucím stavu a vývoji území. V příjemném a kapacitním prostředí jednacího sálu Ústavu analytické chemie AV ČR v Brně tak odeznělo na 30 tematicky rozmanitých příspěvků, které dobře dokumentovaly šíři problematiky a zájem odborníků ze šesti zastoupených zemí napomoci svými dovednostmi tyto otázky řešit.

Přes široký záběr otázek rizik spojených s geografickým prostorem, pořadatelé příspěvky rozdělili do sedmi bloků, které zaplnily dvoudenní program jednání workshopu. Ačkoliv jim nebyly přisouzeny konkrétní názvy, první z nich se týkal obecných přístupů odborné komunity k výkladu ohrožujících faktorů a vysvětlení jejich podstaty veřejnosti. Z vystoupení odborníků je zřejmé, že se cíleně věnují nejen hlubokým svahovým deformacím (T. Pánek), ale i problematice stabilitních poměrů měst (O. Krejčí), včetně dynamiky svahových procesů v oblasti Arktidy (F. Hartvich) a zejména pak hodnocení přírodních hrozeb v rámci velkých i menších územních celků (M. Bíl, J. Minár). Zvláštní pozornost byla pak věnována dopadům přírodních katastrof a jejich průmětu do paměti obyvatel a využití v geoturismu (P. Migoň).

Druhý blok problematiku konkretizoval na současné potíže se suchem, ať již jde o rezonanci z dávné historie, či produkt aktuálního vývoje. Z představených pohledů (ze strany R. Brázdila, J. Rožnovského, A. Volčaka a jejich kolektivů) jde o koncentrovanou problematiku hydrometeorologických extrémů, včetně problematiky sucha nejen v naší republice, ale i v Bělorusku. Třetí blok pojednával

Odborné diskuze k rizikům pokračovaly i během exkurze ve střešním parku budovy Dorn v Jižním centru Brna. Foto: Jaromír Kolejka.

konflikty rizik s ekonomickou a bezpečnostní sférou. Je zřejmé (podle A. Bajera a kol., P. Kubíčka a kol., A. Volčaka a kol.), že společnost si dobře uvědomuje chyby způsobené zásahy do přírodního (a také nahodile či úmyslně do humánního) systému a nachází cesty jak se s některými negativními dopady (např. v lesnictví, vodním hospodářství či v bezpečnostním plánování) vypořádat. Čtvrtý blok pojednal reflexi přírodních rizik v lidském chování, zejména z hlediska možného omezení negativních následků a prevence. V příspěvcích H. Müllerové, I. Machara, P. Rašky a T. Silwala zazněly jak názory zkušeného právníka připomínajícího roli legislativy v posuzování svahových rizik, tak biologa potýkajícího se s invazními druhy bioty tradičními i novodobými, geografa řešícího vztah rizik a územního rozvoje a ochránce přírody, který nemůže přehlédnout útoky chráněných šelem na člověka s fatálními důsledky. Pátý blok se věnoval dokumentaci rizikových lokalit pomocí soudobých technických prostředků. P. Klusáček a kol., K. Klemešová a kol., S. Szabó a kol. poukázali na problematiku brownfields a jejich osudů v České republice, či demonstrovali úspěšnou metodiku identifikace zdraví škodlivých azbestocementových střech v Debrecenu prostředky DPZ, a také na (ne)srovnatelnost povodňových map jednotlivých českých administrátorů. Šestý blok v následujícím dni zavedl pozornost na evidenci a prevenci škod způsobených v krasových regionech Bulharska pomocí modelu MIKS (P. Stefanov), akcelerovaný ústup břehů řeky Slané (Sajó) v Maďarsku (Bertalan a kol.) či modelování v GIS pro potřeby optimalizace zásahu jednotky v terénu při havárii na komunikaci (J. Kolečka a kol.). Závěrečný sedmý blok příspěvků se zaměřil na dopady lidských aktivit v citlivých přírodních segmentech krajiny, ať již šlo o změny land use s dopady na průtokové krize na tocích Běloruska (extrémy), problematické ukládání odpadů z hlediska lokality a její dostupnosti v rumunském Podunají, tak o potíže s dřívějšími neuváženými melioracemi (odvodněním) v chráněném území světového významu (A. Volčák a kol., R. Segeata, A. Mešyk a kol.). V jednacích jazycích se střídala čeština se slovenštinou, angličtinou i ruštinou v často bilingvních verzích příspěvků k všeobecné spokojenosti účastníků ze Slovenska, Polska, Běloruska, Maďarska a Rumunska, a samozřejmě pořadatelského Česka.

Neoddělitelnou součástí workshopu byla terénní exkurze na významné vyhlídkové body centra Brna a jeho okrajů. V tematicky ideálních lokalitách na Hádech byli účastníci seznámeni s lokalizačními faktory osídlení brněnského amfiteátru a vývoji jeho zástavby. Rozvoj centra města se podařilo dobře představit z vyhlídky na hradě a pevnosti Špilberk. Netypická vyhlídka na střeše výškové budovy Dorn v nově budovaném Jižním centru Brna posloužila k výkladu vývoje a problémů této části města. K dalším pozitivům patří upevněné i nově navázané kontakty, a to jak přeshraniční, tak mezioborové, což je nepochybně ku prospěchu řešení pojednávané tematiky.

Klimatická změna a její důsledky

Ve čtvrtek 13. října 2016 proběhl v budově Akademie věd na Národní třídě seminář na téma Klimatická změna a její důsledky. Tento pětihodinový blok přednášek zakončený panelovou diskuzí zorganizovalo oddělení Klimatologie Ústavu fyziky atmosféry AV ČR v rámci programu Přírodní hrozby – Strategie AV21.

Na semináři vystoupili špičkoví odborníci, kteří ve svých oborech představují elitu na evropské úrovni. Dr. Radan Huth z Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy nejprve seznámil posluchače s pozorovanými změnami klimatu v nedávné minulosti a jejich přirozenými příčinami. Vysvětlil mechanismy, které globální oteplování způsobují a také jakým způsobem přispívá k oteplování lidská společnost. Ukázal, jak se nárůst globální teploty vzduchu projevuje v Arktidě i v tropech a jak na změnu teploty vzduchu reaguje oceán. Nastínil také způsoby, jakými naše společnost ke změnám přistupuje. Dr. Martin Dubrovský z Ústavu fyziky atmosféry Akademie věd ukázal, jakým způsobem se modeluje současné a odhaduje budoucí klima a jaké změny klimatických prvků a různých klimatických indexů lze očekávat v Evropě v následujících dekadách. Představil specifickou a jedinečnou metodu pro výpočet denních řad klimatických prvků v budoucím klimatu. Tyto řady se dále používají při tvorbě scénářů vývoje zemědělské produkce, při plánování výsadby dřevin v lesnictví a v neposlední řadě pro hydrologická opatření pro blízkou budoucnost.

Po přestávce vystoupil prof. Robert Wilby z Loughboroughské univerzity ve Velké Británii. Ve své přednášce se zaměřil na problémy spojené s vydatnými dešti, kterým čelí Britské ostrovy v poslední době nebývale často. Z jeho příspěvku vyplynulo, že efektivní opatření spočívají v kombinaci včasného a účinného varování společně s přizpůsobením se novým podmínkám. Adaptace ve Velké Británii spočívá zejména ve výstavbě nových obytných zón v relativně bezpečných oblastech. Z konkrétních projektů, které řeší prof. Wilby se svým týmem, bylo prezentováno například testování metod vedoucích ke zmírnění nadměrného ohřevu vody ve vodních tocích. Poslední přednáška se týkala českého zemědělství a způsobů jeho adaptace na předpokládané změny klimatu. Prof. Zdeněk Žalud z Mendelovy univerzity v Brně seznámil účastníky semináře s problémy, které trápí české agronomy v důsledku již pozorovaných změn klimatu, zejména s nedostatkem vody v důsledku oteplování. Představil projekt „intersucho“, který poskytuje uživatelům aktuální a velmi podrobné informace o rozložení teplot, srážek a míře půdního sucha nejen na území České republiky, ale také v celé střední Evropě. Vysvětlil, jak v rámci projektu spolupracují agroklimatologové s našimi zemědělci a kde lze na webovém portálu najít údaje, které pomáhají zemědělcům plánovat nejen zemědělské práce, ale také odhadnout budoucí ceny významných zemědělských komodit. V neposlední řadě seznámil návštěvníky s konkrétními očekávanými projevy klimatické změny v Česku a jejích důsledky pro české zemědělství.

V závěrečné diskuzi byly zodpovězeny dotazy z publika, například jakou měrou přispívá ke skleníkovému efektu chov dobytka v našem regionu a zda je reálné změnit hlavní hospodářské plodiny, které se v současnosti u nás pěstují.

Souhrnně lze říci, že návštěvníci dostali objektivní informace o probíhajících klimatických změnách ve světě i u nás a dozvěděli se, jakým způsobem může lidstvo zmírnit rychlost oteplování v globálním měřítku i jak se lze změnám klimatu a jejich projevům přizpůsobit na lokální úrovni.

Lucie Pokorná

V Olomouci proběhl humanitární mapathon s Lékaři bez hranic

Už jste někdy přemýšleli, jak se navigují humanitární pracovníci v zemích Afriky, když nemají žádné mapy? Lékaři bez hranic jsou závislí na kvalitních mapách, aby mohli mezi potřebné distribuovat léky a další zdravotnický materiál. Pro oblasti, kde tyto podkladové mapy chybí, je určen projekt Missing maps, který v roce 2014 založili společně americký červený kříž, britský červený kříž, Lékaři bez hranic a humanitární tým OpenStreetMap za účelem zmapování odlehklých lokalit v krizových oblastech.

Hlavní platformou, která se pro tvorbu map používá je OpenStreetMap a nejčastěji se tak děje na mapovacích akcích – mapathonech, kde může po krátkém zaškolení začít mapovat ve webové aplikaci iD prakticky kdokoliv. V České republice pořádají mapathony Lékaři bez hranic od roku 2016 a na podzim se konaly první mimo Prahu – v Olomouci či v Brně.

Ten olomoucký byl zatím největším mapathonem v České republice, když se ho zúčastnilo okolo 60 zájemců o mapování. Na akci se mapovala oblast západní Nigérie, zájemci mohou pokračovat na tomto odkaze: <http://tasks.hotosm.org/project/1880>, a během asi hodiny a půl bylo vytvořeno 902 záznamů – 36 budov a 1 578 km cest. Tyto čísla však mohou být mnohem větší, protože mnoho účastníků mapovalo obydlené oblasti jako polygony, které se do této statistiky nepočítají (započítávají se pouze samostatné budovy). Nejaktivnější účastníci dokázali zmapovat až 200 km cest či desítky budov a obydlených oblastí.

Součástí mapathonu byla také přednáška Jana Böhma, digitálního stratéga Lékařů bez hranic, a dvou dobrovolníků, kteří s touto humanitární organizací vyrazili do terénu jako logistici. Po pozitivní zkušenosti s prvním mapathonem se již nyní plánují další, které budou probíhat vždy jednou měsíčně během letního semestru. Zájemci mohou informace sledovat na facebook skupině <https://www.facebook.com/groups/MissingMapsOlomouc/>.

Jiří Pánek

Informace o návštěvě profesora Formana

Dne 13. října 2016 se na Albertově na půdě Přírodovědecké fakulty UK konala přednáška jednoho ze zakladatelů mladého oboru „Krajinné ekologie“ prof. R. T. T. Formana z Harvard University, Graduate School of Design. Prof. Forman přijal pozvání České společnosti pro krajinnou ekologii a přednesl přednášku na téma „Urban Ecology Science: Resources Next to Cities and Where to Add a Billion People“. Přednáška upoutala velkou pozornost jak studentů, akademických pracovníků, tak odborné ochranné veřejnosti. Na úvod přednášky prof. Forman zavzpomínal na svou předchozí návštěvu Prahy v roce 1998, kdy mu byla zásluhou tehdejšího děkana PřF UK prof. Pavla Kováře u příležitosti 650. výročí založení UK udělena ve Velké aule Karolina zlatá pamětní medaile PřF UK, na kterou je prof. Forman velmi hrdý a nosí ji na všech promocích mateřské univerzity. Vlastní přednáška se skládala z několika částí. Prof. Forman upozornil na neřešenou otázku: „Kde bude žít další miliarda lidí“, která v blízké budoucnosti na planetě přibude, a označil vhodné oblasti. Toto téma je blíže rozvedeno v jeho článku v časopise NATURE, vol. 537, 608–611. Spíše než o detailní analýzu šlo o impuls k diskuzi, výzkumu a včasnému plánování. V dalších částech přednášky se věnoval městu a jeho proměňám a využití ekologických znalostí při plánování a realizaci městské zástavby.

Následující den byla na přání prof. Formana uspořádána návštěva Kutné Hory a okolí, kde mu byl průvodcem znalec regionu a lokální patriot doc. Zdeněk Lipský. Exkurze byla zaměřena nejen na návštěvu historického centra, ale také rezidenční a průmyslové části města, nedaleké Ovčáry a ukázky územního systému ekologické stability v zemědělské krajině.

Tomáš Chuman

33. mezinárodní geografický kongres v Pekingu

Ve dnech 22.–25. srpna 2016 se v Pekingu konal 33. Mezinárodní geografický kongres pod záštitou Mezinárodní geografické unie (IGU). Heslem kongresu bylo „Shaping our harmonious worlds“ – Formování našich harmonických světů a to naznačovalo, že značná část referátů bude věnována otázkám soužití mezi národy i soužití člověka s přírodou.

Díky tomu, že se kongres konal v nejlidnatější zemi světa, byl to kongres s historicky nejpočetnější účastí. Dosavadní rekordní počet účastníků geografického kongresu (3 199) v Kolíně nad Rýnem z roku 2012 byl jasně překonán. Podle předběžných údajů se hlavního jednání zúčastnilo 3 412 účastníků. Sedmi předkongresových konferencí se zúčastnilo 758 účastníků (většina se pak zúčastnila i samotného kongresu, proto nelze tato čísla mechanicky sčítat), paralelně

probíhající geografická olympiáda měla 292 účastníků, převážně žáků a studentů, a k účastníkům patřilo i 230 dobrovolníků a 50 pořadatelů. Alespoň jedním účastníkem bylo zastoupeno 95 zemí z celého světa. Nejpočetnější byli Číňané (2 236), kteří tvořili 65,5 % všech účastníků – a to byly Hong Kong (34) a Macau (2) počítány zvlášť. Nejpočetnější reprezentace mimo domácí Čínu měly Japonsko (122), Indie (100), USA (99) a Rusko (88). Z Evropy přijelo nejvíc geografů z Velké Británie (56), z Německa (49), Španělska a Polska (po 25) a z Francie (23).

Z Česka přijelo do Pekingu 17 účastníků v čele s prezidentem ČGS Bohumírem Janským a několika členy Hlavního výboru ČGS. K tomu je třeba přičíst dvě představitelky týmu zeměpisné olympiády se skupinou studentů, takže dohromady to bylo určitě přes 20 lidí. Česká účast byla srovnatelná s ostatními evropskými zeměmi obdobné velikosti a v mnoha případech i lepší. Nejvíc českých geografů bylo pochopitelně z Prahy, ale byla zastoupena také města Brno, Olomouc a Ostrava.

V rámci programu proběhlo 9 plenárních přednášek a 156 dílčích sekcí, na kterých bylo přihlášeno 2 600 referátů (i když mnohé z nich nezazněly, protože řada zejména domácích účastníků nakonec nedorazila). Dále se konalo 44 jednání na klíčová témata, 16 speciálních sekcí, 26 diskuzních fór a 20 obchodních setkání.

Většina účastníků měla díky obrovskému rozsahu odborného programu jen útržkovitý obraz o celku. Poněkud větší přehled měli předsedové sekcí, a tak např. Ivan Bičík, jediný český předseda sekce – konkrétně sekce Land Use and Land Cover Change (využití země) – uvedl, že jednání této sekce proběhlo na pěti samostatných blocích vždy po plánovaných 4–6 vystoupeních. Z přihlášených domácích účastníků tvořících většinu, se však dobrá čtvrtina nedostavila. Podobně to ostatně bylo i v mnoha dalších sekcích a to je možné považovat za neúspěch organizátorů. Pokud jde o zájem o problematiku této sekce, s potěšením konstatoval, že se objevila nejméně ve čtyřech dalších odborných blocích jiných sekcí, většinou v souvislostech s nějakým jiným hlavním tématem, jako např. s regionálním rozvojem, ochranou přírody, rizik apod. Znamená to tedy, že problematika využití země široce využívající techniky DPZ a GIS patřila i na tomto kongresu mezi nejčastěji prezentované.

Kongres se konal v olympijském areálu, na dohled od známého stadionu „Ptačí hnízdo“, v budově, která během olympiády v roce 2008 sloužila jako šermířská hala a tiskové středisko. Dnes je to ovšem gigantické kongresové centrum, kde se mohou konat i 2–3 velké akce současně. Výhodou této lokalizace je velká ubytovací kapacita v podobě několika velkých hotelů v těsné blízkosti olympijského centra a dobrá dostupnost metrem z ostatních částí města.

Na kongresu se také zvolilo místo, ve kterém stejná akce proběhne opět v roce 2024. Kandidáti byli čtyři: Melbourne, Dublin, Kodaň společně s Malmö a Praha. Generální shromáždění národních reprezentantů volilo druhý den kongresu, v úterý 23. srpna. A výsledek byl překvapivý. Přestože nejvyšší vedení IGU silně prosazovalo Melbourne, zcela jasně zvítězil Dublin (24 hlasů), před

Záběr z valného shromáždění IGU. Foto: organizační štáb kongresu.

Melbourne (10), Prahou (5) a Kodaní s Malmö (4). Naše kandidatura neprošla, ale myslím, že jsme se pozitivně zviditelnili. Zvítězilo výrazně nejmenší ze všech kandidujících měst a možná, že právě to rozhodlo: po všech velkoměstech, ve kterých se kongresy konají, měli delegáti zřejmě chuť zajet do menšího města, kde bude vše po ruce a v lidském měřítku.

Na kongresu byl zvolen také nový prezident IGU a pět nových viceprezidentů. Zvolené vedení IGU pro období 2016–2020 vypadá takto:

Prezident Yukio Himiyama (Japonsko), past-prezident Vladimír Kolosov (Rusko), generální tajemník Michael Meadows (Jihoafrická republika) a viceprezidenti: Elena dell'Agnese (Itálie), Joos Drooglever-Fortuin (Nizozemsko), Nathalie Lemarchand (Francie), Barbaros Gönençgil (Turecko), Iain Hay (Austrálie), Zhou Chenghu (Čína), R. B. Singh (Indie) a Rémy Tremblay (Kanada).

Ve vedení unie je nyní pět Evropanů (počítaje v to i reprezentanta Turecka), tři Asiaté a po jednom představiteli Ameriky, Afriky a Austrálie. Je to tedy opět geograficky vyvážená reprezentace a oproti předcházejícím obdobím je v něm výraznější zastoupení frankofonních geografů, kteří tam jsou dva (Francouzka a Quebečan).

Na kongresu byly provedeny i změny ve složení a vedení jednotlivých komisí. Ve vedení Komise IGU Land Use and Land Cover Change Ivana Bičíka vystřídal Matej Gabrovec ze Slovinska. V současnosti tedy v čele komise není žádný český geograf a měli bychom do budoucna lobbovat, aby se to změnilo.

Příští velkou akcí Mezinárodní geografické unie bude regionální konference v Québecu v roce 2018, další kongres se bude konat v roce 2020 v Istanbulu a hned dva roky na to se bude v Paříži konat mimořádný kongres k 100. výročí vzniku IGU.

Tadeusz Siwek

2. slovensko-česká historicko-geografická konference Environmentálne problémy a historická krajina

Třetí listopadový den roku 2016 se na půdě Filozofické fakulty Univerzity Sv. Cyri-la a Metoda v Trnavě uskutečnila v pořadí oficiálně 2. slovensko-česká historicko-geografická konference. Tradici setkání odborníků z oblasti historické geografie zasel již slovensko-český informační seminář v roce 2012 a dva roky poté konaná 1. slovensko-česká historicko-geografická konference v Nitře. Organizace druhého ročníku se ujala katedra historických věd a stredoeurópskych štúdií Filozofické fakulty UCM v krásném historickém městě Trnava. Konference tentokrát nesla podtitul „Environmentálne problémy a historická krajina“ a jejím cílem bylo představení výsledků historickogeografických výzkumů krajiny s důrazem na environmentální problémy, jejich management, popř. adaptaci společnosti na přírodní rizika. Uvedený podtitul ovšem zcela naplnilo pouze několik z prezentovaných příspěvků. Konference se nakonec nesla v duchu příjemného „komorního“ setkání s diskuzí nad aktuálními tématy, výzkumnými projekty, problémy či možnostmi spolupráce v oblasti české a slovenské historické geografie.

Účastníci konference zastupovali nejvýznamnější historická či geografická pracoviště z Česka a Slovenska. Za českou stranu jej reprezentovali zástupci Výzkumného centra historické geografie (projektu na podporu excelence v základním výzkumu – společné platformy Historického ústavu Akademie věd ČR, v. v. i. a Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy) a z Výzkumného ústavu Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, v. v. i. v Průhoncích. Ze Slovenska to pak byli odborníci z Přírodovědecké fakulty Univerzity Komenského v Bratislavě či Filozofické fakulty Univerzity Konštantína Filozofa v Nitře.

Konference byla zahájena slovy děkanky pořádající instituce doc. Mgr. Kataríny Slobodové Novákové, Ph.D. a rovněž hlavního organizátora prof. RNDr. Petera Chrastiny, Ph.D. Vlastní program byl pak rozdělen do tří bloků, ve kterých zazněly různorodé referáty věnované širokému spektru témat historickogeografických výzkumů. Byly to například: možnosti rekonstrukce historických cest, zpracování demografických dat, využití kartografických pramenů pro studium preindustriální krajiny či využití rekonstrukčních map. Problematiky krajiny a jejího utváření se poté týkaly příspěvky věnované cestovnímu ruchu a rekreaci, militárním prostorům, chráněným krajinným zónám či proměnám krajiny v konkrétních

modelových územích (okolí Bratislavy, Sobotiště apod.). Na závěr konference byl pak velký prostor věnován zejména celkové diskuzi, která rekapitulovala příspěvky, jež zazněly, a shrnovala aktuální stav historické geografie v Česku i na Slovensku.

Listopadové setkání v Trnavě jen potvrdilo význam interdisciplinárního i mezinárodního přístupu k výše uvedeným tématům, prohloubilo možnosti vzájemné spolupráce a zasadilo se o další prezentaci historické geografie, která ve středoevropském prostoru již patří mezi neopomíjené, silně zakořeněné vědní disciplíny. Závěrem proto nezbyvá než poděkovat pořadatelům za uskutečnění tohoto obohacujícího setkání a vyslovit přání, že se bude opět za dva roky v Trnavě v podobném duchu opakovat.

Martina Tůmová

Dopravní seminář Současný stav a perspektivy geografie dopravy – nové výzvy – Bratislava září 2016

Setkání více jak tří desítek slovenských a českých dopravních geografů nejen z univerzitních pracovišť, ale také z praxe, se konalo 14. září 2016 na půdě katedry humánní geografie Přírodovědecké fakulty Univerzity Komenského v Bratislavě. Seminář s názvem Současný stav geografie dopravy – nové výzvy, spolupřáteli spolu s domácími také geografové z Univerzity Karlovy, Masarykovy univerzity a Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích.

Celodenní setkání zahájil přehledový blok příspěvků o minulosti, současnosti i budoucnosti této dynamicky se rozvíjející disciplíny. Nejprve Pavol Korec shrnul v krátkém přehledu téměř 50 let dlouhou cestu československé dopravní geografie a její proměny, o současnosti a perspektivách pak mluvili Stanislav Kraft a Miroslav Marada. O zájmu o ni svědčí i to, že se stále rozrůstá počet geografů, kteří se této disciplíně věnují. Stejně se rozšiřuje i výběr témat a zapojení do řady mezinárodních projektů a stoupá i zájem decizní sféry o nové poznatky oboru. Potěšitelná byla i účast jak slovenských, tak i českých především postgraduálních studentů.

Zbytek dopoledního programu byl věnován mimo jiné výstavbě dálniční sítě na Slovensku nebo problematice evidence přepravních dat v železniční dopravě. Času v geografii a v mobilitních studiích se v odpoledním programu věnoval Daniel Seidenglanz, s využitím dopravní dostupnosti pro hodnocení prostorové spravedlnosti při vymezování administrativních regionů seznámil přítomné Marián Halás, Pavol Ďurček s Marcellem Hornákem se věnovali možnostem hodnocení dopravní dostupnosti v městském prostředí na příkladu Bratislavy. Ke všem příspěvkům se rozpoutala diskuze, která se přenesla i do přestávek. Neformální prohlídka nového

tramvajového spojení do Petržalky pak zakončila velmi plodné setkání, které by již brzo mělo mít své pokračování.

Tomáš Burda

Tradiční geografická konference v Nitře

Pravidelné setkání slovenských a českých geografů proběhlo v říjnu 2016 ve slovenské Nitře. Tamní katedra Geografie a regionálního rozvoja FPV UKF v Nitře pořádala 24. ročník mezinárodní geografické konference, tentokrát se zaměřením na Nové výzvy pro rozvoj. Navázala tak na dlouhodobou tradici pořádání česko-slovenských geografických vědeckých konferencí, které se konají střídavě v Brně a v Nitře.

Letošní ročník nabídl mnoho zajímavých příspěvků nejen v plenárním zasedání, ale i ve třech paralelních sekcích (Humánní geografie, Regionální geografie a fyzická geografie a Didaktika geografie). Počet přihlášených příspěvků (tři „hlavní“ v plenárním zasedání a 49 v odborných sekcích) indikoval značnou rozmanitost aktuálně řešených témat nejen mezi geografy. Hlavní plenární zasedání přineslo příspěvky doc. Vaishara zaměřené na vývoj venkova V4 po roce 1990, dále prof. Korce na téma Zaostávající regiony Slovenska v kontexte (európskeho) regionalizmu a jako poslední z řečníků vystoupil prof. Konečný s příspěvkem Velká data pro geografii: strategie, potenciál, aplikace. Již tradičně se mezi dalšími vystupujícími objevili i kolegyně a kolegové z Česka, Polska a samozřejmě z domácího Slovenska. Další ročník, tentokrát výroční – 25., se uskuteční 12.–13. října 2017 v Brně, na půdě Pedagogické fakulty MU. V lednu 2017 byl na všechna geografická pracoviště rozeslán 1. cirkulář s podrobnějšími informacemi. Budeme velice rádi, když nám zachováte přízeň a letošního ročníku se zúčastníte. Pomůžete tak zachovat jedinečné „česko-slovenské“ přátelství trvající již 25 let!

Libor Lněnička

Aktivity v kartografii venované Jánovi Pravdovi a Kartografická konferencia 2016

Tradiční bratislavský seminář Aktivity v kartografii, který se poprvé uskutečnil již v roce 1994 a od té doby probíhá v dvouletém cyklu, byl tentokrát doplněn o větší akci s názvem Kartografická konferencia. Obě akce se uskutečnily v budově Stavebné fakulty STU v Bratislavě ve dnech 20. a 21. října 2016. Organizátoři z několika slovenských institucí (Kartografická spoločnosť SR, Geografický ústav

SAV, Stavebná fakulta STU v Bratislave a Prírodovedecká fakulta UPJŠ v Košiciach) rozšířením programu akce nabídli novou platformu pro setkávání odborníků ze Slovenska. Jak ovšem ukázala účast 12 českých odborníků včetně geografů, pozvánka na akci našla svou odezvu i v Česku. Celkem se akce zúčastnilo bezmála 100 účastníků, kteří vyslechli 43 přednášek a zúčastnili se společenského večera za doprovodu Dětského folklorního souboru Čechinka a heligonky.

Organizátoři se s novou výzvou popasovali dobře. Vzhledem k relativně malé velikosti kartografické komunity na Slovensku lze považovat účast za vysokou. Program jednání byl mimořádně pestrý. S klíčovým příspěvkem na téma Aktuální stav a problémy slovenskej kartografie vystoupil prof. Jaroslav Hofierka (UPJŠ v Košiciach), který označil za jeden z problémů nedostatečnou implementaci toho, co vyučujeme na vysokých školách, tj. toho, čemu se vlastně v současné době obory geografie a kartografie věnují, do učebnic pro základní a střední školy. Hned několik příspěvků bylo věnováno starým mapám a práci s nimi (z Česka vystoupili PhDr. Martina Tůmová – Univerzita Karlova, dr. Milan Talich a Ing. Jan Havrlant – VÚGTK), další část dálkovému průzkumu Země a jeho aplikacím, změnám krajinného pokryvu, 3D a kartografickému modelování, infrastruktuře prostorových dat, územnímu plánování či vizualizaci prostorových dat. Svůj prostor dostala i akademická sféra s prezentací výsledků prací studentů.

Na pořadu konference byla také atlasová kartografie, do níž čeští účastníci zasáhli hned třemi příspěvky. Tematicky tuto oblast otevřela doc. Dagmar Kusendová (UK v Bratislave), která se věnovala jak slovenské atlasové produkci posledních pěti let, tak reflexi národních atlasů z území Slovenska. O praxi atlasové tvorby hovořil Mgr. Jan Ptáček z firmy Kartografie Praha, o v letošním roce zahájeném projektu Český historický atlas promluvili dr. Jan D. Bláha z ČVUT v Praze (analyticko-rešeršní část přípravy díla) a dr. Tomáš Burda z Historického ústavu AV ČR (archivní podklady pro tvorbu map), konečně znakový klíč hospodářských map školních atlasů analyzovala dr. Alexandra Benová (UK v Bratislave). S posledním českým příspěvkem, a to na téma linked data v oblasti geoinformačních technologií, vystoupil dr. Otakar Čerba (Západočeská univerzita v Plzni).

Jak ve své závěrečné řeči uvedl jménem organizátorů dr. Róbert Fencík, rovněž předseda Kartografickej spoločnosti SR, organizátoři věří, že konference nabídla prezentace zajímavých projektů, studentských prací a především poskytla odborné kontakty pro případnou budoucí spolupráci. Pestrá škála tematického zaměření příspěvků navíc potvrzuje, že pole oboru kartografie stále nabízí řadu společenských výzev a aktuálních témat, která mohou být prospěšná pro společnost 21. století. Z konference byl vydán sborník abstraktů a vybrané články vyjdou v odborných časopisech. Konference splnila svá očekávání a lze ji považovat za úspěšnou.

Jan D. Bláha

Inspirace ze setkání „gisářů-geografů“ v Kluži na téma rizik

V posledních dnech října roku 2016 se v rumunské Kluži (Cluj-Napoca) sešli geografové – uživatelé geoinformačních technologií již v pořadí na 24. setkání tentokrát pod názvem „Zranitelnost a hodnocení rizik za použití GIS“. V pořádání mezinárodních GIS konferencí se střídají tři rumunské univerzity (jejich geografická i technická pracoviště), Academia Romana, Ústav ekologie a geografie Akademie věd Moldavska a Státní moldavská zemědělská univerzita. Ačkoliv mezi účastníky tradičně převládají odborníci z pořadatelských zemí, záběr akce sahá od západní a střední Evropy po státy Balkánu a Blízkého východu. Co je pozoruhodné, stále častěji se mezi spolupředateli objevují soukromé společnosti národní i nadnárodní dimenze. Celkem třicet vystoupení a navazující workshopy a firemní prezentace zaplnily dvoudenní program.

Široké spektrum předvedených aplikací GIS v podstatě pokrylo všechny geografické disciplíny. Za všechny z nich je zde aspoň dílčí výběr. Z. Imecs et al. z pořadatelské Geografické fakulty klužské University Babese a Bolyaie uvedl dosavadní zkušenosti s použitím dronu při mapování stavu a vývoje ohromného stržového systému Groapa Ruginoasa v Západních horách. Dramatický vývoj této lokality, vzniklé v době mezi 1. a 2. vojenským mapováním, pokračuje. Hloubka eroze již přesáhla stovku metrů (v nadmořské výšce dna cca 1 300 m n. m.) při délce kolem 1,5 km. Fotogrammetrické zpracování snímků umožnilo opakované sestavení podrobných modelů a jejich vzájemné srovnání dokládá současný stále rychlý postup eroze (horizontálně až 8 m/rok). M. Nedelcov (ředitelka Ústavu ekologie a geografie Akademie věd Moldavska) kromě detailních recentních klimatických mapových výstupů a důkazů postupující klimatické změny v její zemi zmínila zajímavou skutečnost, že 84 % všech registrových přírodních rizik v poslední dekádě představovaly povodně. G. Biali (z Technické univerzity v Iași v sousedním rumunském Moldavsku) informovala o rozsáhlém experimentu s měřením obsahu dusitanů a dusičnanů v tamních podzemních vodách. Podle 44 stálých měrných bodů a řady příležitostných byl sestaven chronologický 3D model kvality podzemních vod pro velkou část povodí Prutu umožňující sledovat sezónní změny znečištění celkem v 1 880 bodech. V. Craciunescu et al. z Rumunské meteorologické služby na řadě příkladů prezentoval již standardizované mapové výstupy průběhu povodní na bázi dat družice MODIS. Portfolio služby zahrnuje povodňové mapy v reálném čase, tytéž mimo reálný čas, maximálního rozsahu povodně, tříd zaplaveného území, další účelové klasifikace zaplaveného území, škod a k tomu 2D animace nad listy topografických map a 3D průlety nad konkrétním momentem povodně. Ke zpracování dat družic (vedle MODIS, také ASTER a Landsat) používají Normalized Differentiated Water Index (NDWI), Modified Normalized Differentiated Water Index (MNDWI), Suprafacial Water Index (SWI), Simple Linear Iterative Clustering (SLIC) a další postupy. Zjištěné problémy však stále spočívají až v 8% rozdílech v ploše záplavy podle

synchronních dat různých družic. K omezení erozního ohrožení půd a zamezení šíření strží S. Rosca et al. z Kluže navrhuje systém založený na vícevrstevném zpracování dat o území pro potřeby vyhledávání vhodných stanovišť pro místní druhy stromů. Vysazovaná společenstva pak budou sestávat z dřevin, kterým konkrétní lokality (podle rastru) budou vyhovovat. Složitý, avšak efektivní 3D systém monitoringu a vizualizace hlukového znečištění na příkladu města Botosani předvedl I. Iordache et al. Pro zpracování v SW CadnaA 4.5 použili data o území města pro 3D model, data ze silniční dopravy (naměřený hluk, intenzita, rychlost, povrch ulic, stoupání), ze železnice (osa tělesa, frekvence, rychlost, typ vlaku, drsnost povrchu tělesa) a z průmyslu (místo a plocha zdroje hluku, druh výroby, naměřená hladina hluku) s mapovými výstupy ve 4m rozlišení. Zajímavou studii vlivu sucha na kvalitu půd představil B. Rosca pro území na severovýchodě Rumunska. Obecně území na východ od Karpat vykazuje za posledních 20 let zvýšení průměrné roční teploty vzduchu o 0,5 až 0,7 °C (roční srážky však vzrostly o 10 %). Použitá klimatická data pocházela ze systému (ROCAD – Romanian daily gridded climatic data set), zatímco půdní z 600 sledovaných profilů (v péči OJSPA – Soil survey office). Zjištění vyšší četnosti povětrnostních extrémů (sucha a přivalových srážek) se opírá o použití upravených indexů (consecutive dry days index – za sebou 5 dní s max. srážkou 0,1 mm/den; heavy precipitation days index – za sebou 5 dní se srážkami nad 10 mm a 20 mm; consecutive summer days index – za sebou 5 dní s max. denní teplotou vzduchu nad 25 °C). Zcela výjimečné bylo použití záznamů družice Sentinel 2 k identifikaci a hodnocení škod způsobených kroupami v rumunském Moldavsku (A. Ursu et al.). Interpretace rozdílů mezi snímky před a po události velmi dobře dokládají rozsah a výši škod na kulturách. Skutečně kuriózní, ale velice zajímavé bylo srovnávání světelného znečištění rumunského Moldavska s územím Moldavské republiky v průběhu let 1992–2013 (podle dat z Defence Meteorological Satellite Program). Ukazuje jak projevy hospodářské krize kolem roku 2008 až 2010 v podobě omezeného veřejného osvětlení, tak změny hospodářské situace obou území. Do roku 1997 více svítila v noci Moldavská republika, poté rumunské Moldavsko. Přes stále intenzivnější noční osvětlení, rozdíly mezi oběma územími jsou stále stejné. Mezi hodnocená rizika zapadla i problematika osudu rumunských emigrantů ve Španělsku (P. Maran et al.). Pomocí hot spots analýzy (postup Gedis-Ord Gi*), modelu ordinary least squares (OLS) a geographically weighted regression (GWR) autoři identifikovali shluky emigrantů v provincii Ciudad Real a odhadli slabost jejich postavení ve vztahu k účelům jejich pobytu (sběrači zemědělských plodin – hlavně různé druhy ovoce, či dojíždění na stavby do metropole Madridu a velkých měst). — Není pochyb o tom, že rumunští a moldavští geografové nepostrádají důvtipu ve výběru zajímavých témat a v tvůrčím použití nových i zavedených dat a technologií. Příští setkání je plánováno do Iasi.